Kazimierz Taczanowski

ALBERTYNA EICHBERG-TACZANOWSKA Z FOLWARKU TACZANÓWKO

Na temat Albertyny Taczanowskiej nie posiadamy zbyt wielu informacji źródłowych. Jednak te, które pozostały do naszych czasów w różnych archiwach, pozwalają nam uchwycić ciekawy aspekt historyczny związany z Taczanowem – folwarkiem majątku Pogorzela w latach 1844-1860.

W 1844 roku w Pogorzeli odbył się chrzest Jana Kantego Taczanowskiego, który był synem Maksymiliana Taczanowskiego i Albertyny Eichberg-Taczanowskiej. Jego matką chrzestną była Regina Eichberg – matka Albertyny[1]. W tym momencie nie jesteśmy w stanie uchwycić źródłowo ani miejsca, ani dokładnej daty ślubu Maksymiliana Taczanowskiego z Albertyną Eichberg. Jedno jest pewne: Maksymilian w momencie ślubu był wdowcem, a Albertyna panną.

W latach 1846-1853 Albertyna Taczanowska była matką chrzestną podczas uroczystości kościelnych w Pogorzeli, jak i w Wyganowie[2]. Od 1852 roku była już wdową po zmarłym Maksymilianie Taczanowskim. Będąc katoliczką, w 1860 roku miała plany zawarcia związku małżeńskiego z Niemcem wyznania ewangelickiego. Był nim burmistrz Pogorzeli Albert Schmidt, do czego jednak nie doszło[3]. To moment, gdy w Sławoszewie nieco później

[1] Archiwum Państwowe w Poznaniu (dalej: APP), sygn. 74: *Specificata Baptisatorum Ecclesia Parochialis Pogorzeliensis*, s. 8, *Księga chrztów Parafii Rzymskokatolickiej w Pogorzeli*, 1844.

[2] APP, *Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej Wyganów, księga chrztów,* 1846 r., poz. 30; akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Pogorzeli, akta urodzeń, 1846 r., poz. 5 i 53, sygn. 80 – ostatnia pozycja: Albertyna Taczanowska występuje wspólnie z mężem Maksymilianem Taczanowskim; akta chrztów Pogorzela: 1847 r. poz. 11; 1848 r. poz. 19, 24 i 33; 1853 r, poz. 25.

[3] APP, Dokumentacja archiwalna zgromadzona przez księdza proboszcza Cypriana Jarochowskiego w Parafii Rzymskokatolickiej w Pogorzeli z 1860 r.: Pismo przewodnie do Najprzewielebniejszego Arcypasterza w Poznaniu, datowane w Pogorzeli 4 lipca 1860 r. przez ks. [Cypriana] Jarochowskiego; Protokół z Probostwa w Pogorzeli datowany 4 VII 1860 r. i podpisany przez Alberta Schmidta i ks. [Cypriana] Jarochowskiego; pismo Arcybiskupa poznańskiego i gnieźnieńskiego Leona Przyłuskiego datowane 13 VII 1860 r.

zmarł 25 września 1860 roku syn Maksymiliana Taczanowskiego (1774-1852) – Felicjan (1810-1860), który urodził się w Pogorzeli[4].

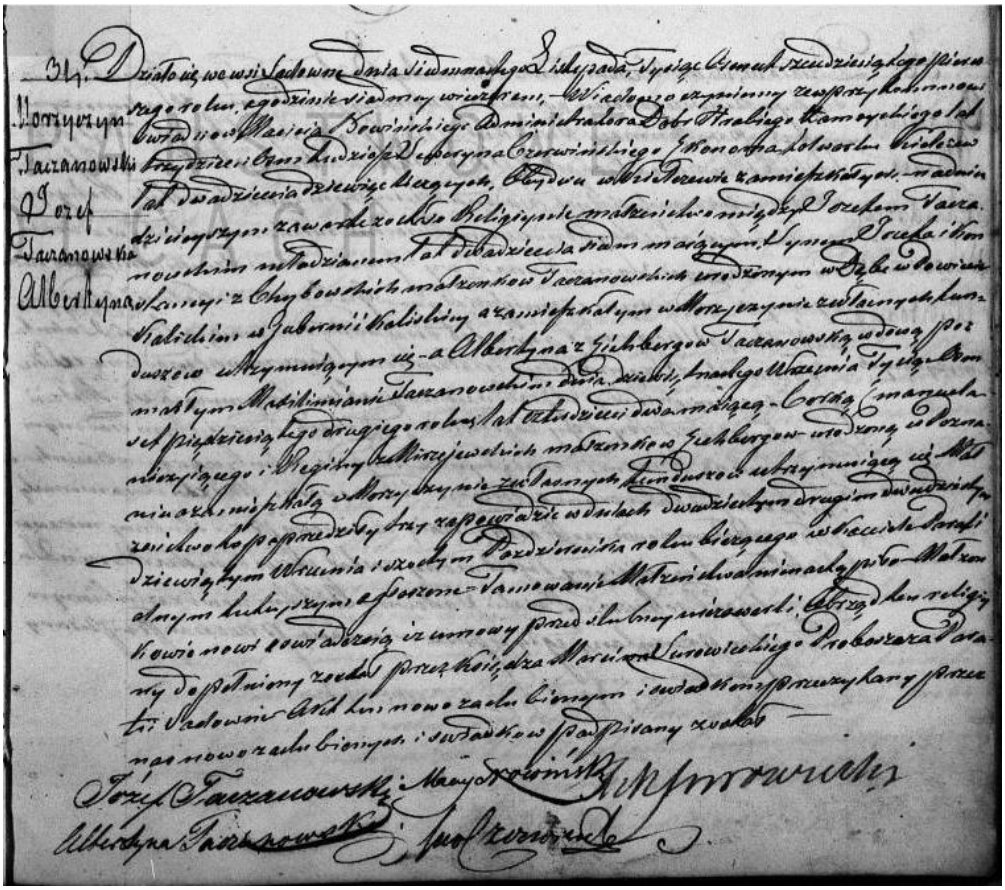

Akt ślubu Albertyny i Józefa Taczanowskich,
Duplikat akt religijno-cywilnych Parafii Rzymskokatolickiej Sadowne 1861 r.,
powiat Węgrów, Archiwum Państwowe w Warszawie, Oddział Terenowy Siedlcach, sygn. 37

Ostatecznie Albertyna Taczanowska zawarła związek małżeński w 1861 roku z Józefem Taczanowskim. Z dokumentacji zawarcia kościelnego małżeństwa poznajemy kilka ciekawych informacji o Albertynie Eichberg[5]. Bardzo interesującą sprawą są podpisy małżonków: Albertyny i Józefa Taczanowskich. Józef pochodził ze wsi Dębe, a więc z powiatu kaliskiego, gubernia Kalisz. Urodzony w 1834 roku był młodszy od swojej żony o 24 lata. Albertyna, podobnie jak Felicjan Taczanowski, była urodzona w 1810 roku i pochodziła z Pogorzeli. Małżeństwo zamieszkało we wsi Mo-

[4] „Dziennik Poznański" 1860, nr 222, s. 4.
[5] Archiwum Państwowe w Warszawie, Oddział Terenowy Siedlcach, sygn. 37: *Duplikat akt religijno-cywilnych Parafii Rzymskokatolickiej Sadowne 1861 r., powiat Węgrów*.

rzyczyn, w parafii Sadowne, w powiecie Węgrów, w obecnym województwie mazowieckim. Józef był synem Józefa Taczanowskiego i Konstancji Chybowskiej, Albertyna córką Emanuela Eichberga i Reginy Mierzwińskiej.

Postać Józefa Taczanowskiego pochodzącego ze wsi Dębe jest na obecnym stanie badań zupełnie nieznana. Początek jego linii Taczanowskich z Dębego ginie w mrokach dziejów. Według wszelkiego prawdopodobieństwa pierwsze informacje o nieznanej nam linii Taczanowskich na Dębe sięgają początków XIX wieku. Co jest jeszcze ciekawe: wieś Dębe w tradycji rodziny Taczanowskich związana była z hrabią Alfonsem Taczanowskim z ordynacji na Taczanowie w powiecie pleszewskim. Nigdzie jednak nie odnajdziemy wzmianki historycznej mówiącej, czy Alfons Taczanowski miał bliższe kontakty z Taczanowskimi zamieszkałymi we wsi Dębe[6].

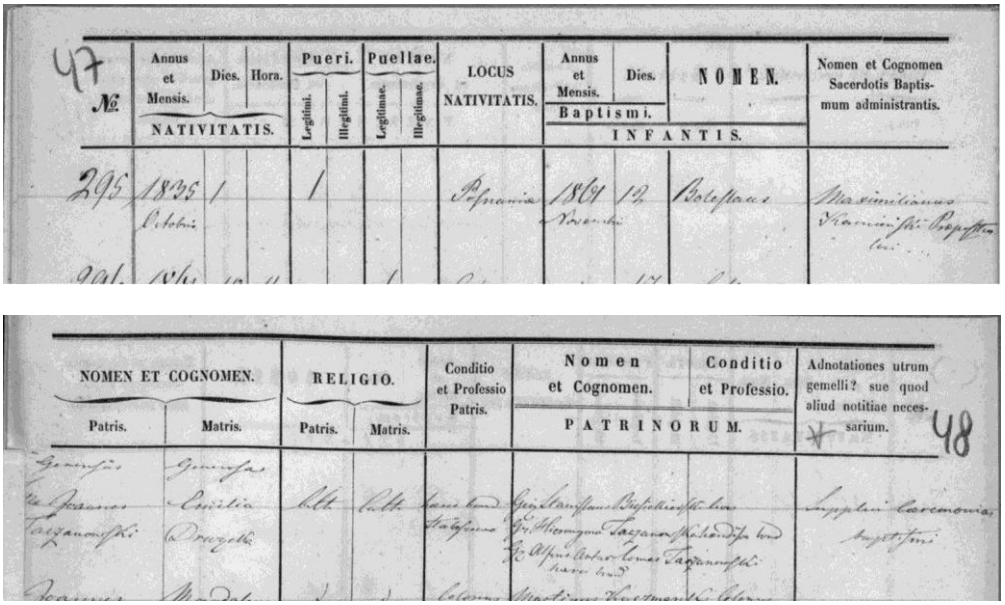

Akt chrztu Bolesława Taczanowskiego,
Archiwum Państwowe w Poznaniu, sygn. 73:
Liber Baptizatorum Ecclesiae Parochialis St. Martinum Posnaniae, 1861, s. 47-48

W rodzinie Taczanowskich istnieje przekonanie, że majątek Pogorzela z folwarkiem Taczanówko zostały sprzedane przez Bolesława Taczanow-

[6] APP, Dokumentacja kościelna z Parafii Rzymskokatolickiej Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Dębem, położonej w gminie Żelazków, w powiecie kaliskim. Dnia 15 maja 1851 r. o godz. 17.00 we wsi Dembe Nepomucena Taczanowska stanu wolnego, zamieszkała w Kaliszu, urodzona w 1833 r. w majętności gorzelanego Aleksandra Jaskólskiego przybyła, prosząc księdza proboszcza o chrzest dla swojej córki Anny Taczanowskiej, urodzonej w Kaliszu 11 grudnia 1850 r. o godz. 10.00; Parafia Rzymskokatolicka Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny Dębe, *Akt chrztu nr 27 Anny Taczanowskiej, córki Nepomuceny*.

skiego (1835-1881), zamieszkałego ostatecznie w Sławoszewie w 1881 roku, a więc w momencie śmierci. W 1861 roku, mając 26 lat, został on ochrzczony i zawarł związek małżeński w ten sam dzień w parafii pod wezwaniem św. Marcina w Poznaniu. Świadkiem na jego ślubie był Alfons Taczanowski. Pamiętać należy, że był to także moment zawarcia powtórnego ślubu przez Albertynę Eichberg[7].

Jako ciekawostkę można podać, że Bolesław Taczanowski był synem Felicjana Taczanowskiego, ożenionego z Emilią Drwęską, a następnie z Hieronimą Radońską. Natomiast w akcie chrztu Bolesława Taczanowskiego zapisano, że jego ojciec to „Johannes Taczanowski", a matka Emilia Drwęska. Natomiast matką chrzestną była Hieronima Taczanowska, z domu Radońska. Możliwe, że imię Felicjana gdzieś się zawieruszyło w dokumencie chrztu jego syna.

W tym miejscu podsumujmy informacje o Albertynie Taczanowskiej i jej związkach z folwarkiem Taczanówko w ramach majątku Pogorzela.

Po pierwsze, Maksymilian Taczanowski był właścicielem Taczanowa w powiecie pleszewskim i majątku Pogorzela z folwarkiem Taczanówko. Ten folwark został stworzony przez Maksymiliana Taczanowskiego w momencie urodzenia jego syna Jana Kantego Taczanowskiego. Folwark Taczanówko praktycznie nie zaistniał w pamięci rodziny Taczanowskich. Po drugie, Albertyna Taczanowska była jako żona Maksymiliana właścicielką majątku Pogorzela z folwarkiem Taczanówko. Na podstawie zebranej dokumentacji archiwalnej trudno stwierdzić, czy ten folwark był w jej centrum zainteresowań. Sprawę pozostawiam dalszym badaniom archiwalnym.

[7] APP, sygn. 73: *Liber Baptizatorum Ecclesiae Parochialis St. Martinum Posnaniae*, s. 47-48.